

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagari tän. № 1, tuba 50 (Sõjamineisterumi majas). Awatud kella 8—15. Telefon 1-63 (Sõjawäe keskaamast).	Aastas Mk. 300 Poolesaastas „ 150 Weerandaastas „ 75 Üksiknummer 15 marka.	1/1 lehekülge Mk 3600 1/2 „ „ 1800 1/4 „ „ 900 1/8 „ „ 450 1/16 „ „ 250

№ 32.

Laupäeval, 9. augustil 1924.

VI aastakäik.

S I S U:

K. A.: Elawamat mõttewahetust sõjawäe õpetamise küsimustes. — Kas grupp või rühm? — Unr.: Wanasõdurite õppustest. — —ms—: Kindlustagem distsiplini aluseid. — —ms—: Paberiuputusest kompanis. — K. M.: Lennuwägi Rootsis. — N. J. Berg: Ujumise oskuse tarwidusest meriwäes. — Wabadusristi kawalerid. — Soome kaitseliidu laewastiku organiseerimisest. — B. K.: Kehalise kaswatuse kursused Sõjawäe ühendud õpeasutuste juures. — Sentimentaalne: Kass, konn ja supilusikas. — Nali. — K. A.: Küsimus. Sõjawäelised teated välisriikidest. — Sport. — —Sug—: Meie sõjalaewastik õppustelt tagasi. — Ametlikud teated. — Toimetusele saadetud kirjandus.

Kehalise Kaswatuse Kursused.

Ujuma õpetamine.

(Waata kirjutust „Kehalise kaswatuse kursused sõjawäe ühendud õpeasutuste juures“.)

Elawamat mõttewahetust sõjawäe õpetamise küsimustes.

Sõjawäeliste küsimuste ajakirjades arutamine saagu meil kombeks.

Määrustikkudes ja käsiraamatutes antakse ainult nõuded ja reeglid — eri juhtumisi ja wõtteid neis ei ole. Neid peame saawutama ise tegeliku eluga, praktikaga. Usun, et kohtadel neid saawutatakse nii mõnelgi alal meie sõjawäe õpetöös, kuid, kahjuks, jääwad nad enamasti laialisemale sõjawäe õpetajas-perele tundmatuiks. Meil ei ole veel kombeks saanud omi paremaid saawutusi, wõtteid, metoode ja ka otsimisigi sõjawäe õpetamise alal eri ajakirjanduse kaudu üldsuse ette kanda, nagu seda teistes kultuur-riikides tehakse. Meil tegutseb igaüks oma ette ja waatab enese ümber umbusklikult, hoidudes segamast teisi, ega taha ka, et teda segatakse. Sarnane inertne ideoloogia on aga meie sõjawäe väljaõppe asjale kahjulik.

Praegu on wäeosades suwiste õppuste hooaeg — see päris sõjaline ettevalmistus, elaw lahingu õpetus, kus kokku wõetakse talwistel õppustel saawutatud tagajärgede summa, et anda sõdurile wajalist sõjalise väljaõppe tervikut. Selles töös tekiwad loomulikult ja peawadki tekkima nii mõnedki küsimused ja arusaamatused määrustikkude, instruksioonide ja taktika nõuete elluwiiimisel. Nii mõnedki rühma, kompanii, patarei, pataljoni ja rügemendi ülemad leiawad ehk ongi leidnud nende

lahenduseks nii mõnegi huwitawa ja originaalse wõtte, mille järele siis ka talitawad. Sagedasti on asi kindlasti seda wäärt, et niisugused leidused sõja-ajakirjanduse kaudu üldteatawaks saaksid. Neid wõiks siin läbi sõeluda, näidates nende paremuste ja pahemuste peale. Niisama wõib tekkida küsimusi, mis üldtähtsusega, kuid rahuldawate tagajärgede saawutamine üksikule raske paistab. Siin tuleks jälle ajakirjanduse läbi pöörata üldsuse poole. Mis ühele raske — wõiwad kergesti korda saata mitmed.

Ei ole mitte õige ainult ülemuse poolt käske ja ettekirjutusi oodata, ise aga käed rüppe panna ja arwata, et oma saawutused liig tühised on. Isiklik algatus on sõjawäes alati austamise wäärt ja saawutused, mis aitawad tabada meie ühiseid eesmärke, on kõik ühtewiisi suured omal kohal. Igaüks peab andma seda, mis tema suudab — sellega täidame oma kohust riigi wastu üldse ja sõjawäe wastu eriti, andes peale muu ka tõuke huwi äratamiseks sõjawäelise kirjanduse lugemiseks. Peale selle toob see ka elawust õpetamise alal, awatledes riwijuhte läbi-mõeldud, iseseiswale ja loowale tööle. Wiimase kasu sõjawäe õpetamises tuleb rõhutada iseäranis.

K. A.

Kas grupp wõi rühm?

„Militär-Wochenblatt“, 25. juulil s. a., toob järgmise Austria major Dr. Lothar Rendulic'i artikli grupi ja rühma wahekorraldaja väljaõppe ja lahingus:

Tuli ja liikumine, need jalgwäe lahingu kaks elementi, wäljenewad kõige alamate ühenduste, s. o. gruppide, jagunemises. Kuna kergete kuulipildujate grupp kõige pealt üheks kõige tähtsamaist tulejõu elementidest on, moodustab laskurite grupp liikumist taotlewa ja wiimast kasutawa löögijõu. Mõlemad grupid wõiwad aga ainult koos töötades oma ülesannet hästi täita. Löögigrupil üksinda puudub tule jõud ja seda isegi siis, kui talle piiratud ulatusega tuliülesanded osaks saawad. (Jalgwäe väljaõppe eeskiri, II, 144), kergete

kuulipildujate grupil puudub aga wastaw löögi jõud. Tule jõu läbi moodustatud tulikaitse on wäärtusetu, kui teda löögijõud ära ei kasuta, kuna teisest küljest löögijõudu ilma tulikaitseta asjata kaotused ootawad. Seepärast ei tohi kergete kuulipildujate grupid ei ettevalmistusel ega ka wõitluses lahus tegutseda. Kuid see hädaoht ähwardab siiski ühest küljest ettevalmistuse eeskirjade sisu jaotuse, teisest küljest aga sõjakirjanduse kaudu.

Kõige alamaks üksuseks, kus ka mõlemate nimetud gruppide koostegewuse wäljaõpetamine wõimalik ja mil ülesandeks seda koostegewust lahingus teostada, on jalgwäe rühm. Jalgwäe väljaõppe eeskiri pühendab rühma väljaõppele näiliselt

liig vähe ruumi. Ma ütlen „näiliselt“, sest palju rühma ettevalmistusse puutuwaid andmeid leidub osades, mis gruppide väljaõpetamisele pühendatud. Seega on nad olemas, kuid ei asu omal õigel kohal. Nimetud eeskirjas tarwitusele wõetud sisu jaotusel puudub taktiline järjekindlus.

Jalgwäe väljaõppe eeskiri (II, 87) ütleb ise ühes laskurgrupile pühendud määruses: „Tähtsa haru moodustab ettevalmistus naabergruppidega ja abiwäe liikidega koostöötamiseks, eriti aga koostegewuse kergete kuulipildujate grupiga, et ühiseid ülesandeid lahendada“. See väljaõppe haru — ja ta on kahtlemata kõige tähtsam — eeldab kindlasti teada olewate ehk oletatawate naabrite kaudu rühma ühenduse kunstlikult loodud suhteid. Seepärast on rühmaühendus wõi selle üksikud osad nimetud väljaõppe haru üheks eeltingimuseks. Sellekohased määrused kuuluvad seepärast, kui järjekindel tahtakse olla, rühma väljaõpet käsitawasse ossa.

Suurem osa määrusi, mis löögigrupi wõitluswiisi reguleeriwad, eeldawad grupi ettevalmistust rühmaühenduses. Kui grupi ülem oma lahingülesanded saab (II, 138), siis wõib see harilikult ainult ühenduses rühma teiste gruppidega sündida. „Wõitlusgruppide“ wõitlus (II, 139), löögijõu ligitoomine kergete kuulipildujate tule kaitse all (II, 140 ja 143), waenlase sügawustsoonidest läbimurdmine ühes kõrwalasuwate löögi ja kergete kuulipildujate gruppidega (II, 150) on, samuti nagu arwurikkad kergete kuulipildujate wõitluswiisi harud (II, c, 3), rühma väljaõppe osad. Kaitsekorral on lugu peaaegu samuti. Väljaõppeks tarwitatawad abiwahendid on ainult abinõud, et väljaõpet rühmas lihtsustada.

Osas „Üksikettevalmistus“ nimetab eeskiri ainult seda, mis üksikwõitlejale tema lahingettevalmistuseks tarwis läheb. Osa aga, mis üksiku sõduri tõeliseks wõitlejaks ettevalmistust käsitab, on gruppidele, neile kõige vähematele ühendustele, kus üksikwõitleja asub, pühendatud osasse üle wiidud. See on ka täiesti loogiline, sest isegi kõige vähemaski ühenduses moodustab wõitlus ikkagi mitme koostegewuse. Seepärast wõib üksiku wõitluseks ettevalmistus ainult ühenduses sündida. „Oma enda hooleks jäetud“ wõitlejalt (II, 56) nõutakse ainult suuremal määral iseseiswust ja enesealgatust, mida grupi edukaks wõitluseks üksikul

wõitlejal tarwis läheb. Täiesti isoleeritud wõitleja on väljaõppe jaoks üldse erand, mida arwesse ei tule wõtta.

Silmaspidades, et rühm kõige vähem üksus on, mis jalgwäe wõitluse mõlemad elemendid enesesse ühendab, tuleb meil ka kindlasti rühma kõige vähemaks taktiliseks üksuseks lugeda, mitte aga gruppi (II, 84). See on väljaõppe kohta ka suure psükoloogilise tähtsusega, kuna seega löögi- ja kergete kuulipildujate gruppide koostegewuse momenti eriti rõhutatakse. Edasi ei kannata selle all sugugi gruppide väljaõppe iseseiswaks tegewuseks, waid otse selle wastu pannakse seega talle loomulik alus, sest gruppide iseseiswus ja omaette tegutsemine, wäljaarwatud harwad juhtumised, kus grupp üksikult üles astub, üldse alles rühmaühenduses oma tähenduse omandawad ning seega gruppide ettevalmistus ainult rühmaühenduses läbiwiidaw on.

See aga ei puutu grupi ülema kui tulejuhataja (II, 130—137, 146, 180—186) seisukohta. Tulejuhatuse nõuab iga üksiku laskuri kohta wahetut mõjulepääsu. Seda ei suuda rühmaülem praegusaja lahingus, mis lahutawalt mõjub. Tema wõib ainult grupi tuletewuse otstarbekohasuse üle walwata (II, 242). Grupp on seega kõige vähem tuliüksus. Et tuliüksus alam üksus on kui taktiline üksus, selgub ka sellest, et tuli ainult wõitluse wahendiks on ja wiimase nõuete kohaselt määratakse. Ka ennesõjaaegsete waadete järele ei olnud need üksused wõrdsed, sest kompanii oli kõige vähem taktiline üksus, rühm aga kõige vähem tuliüksus.

Kui wiimastel aastatel ilmunud taktilist kirjandust waadelda, eriti aga seda, mis jalgwäe väljaõppe eeskirja ümber on koondunud, siis leiame, et grupi wõitlusele palju ruumi on pühendatud, ühendusele aga, mille kaudu grupp alles õieti tegewuse juure pääseb, s.o. rühmale, selle wastu väga vähe. Suurem iseseiswus, mida praegusaja lahing grupilt nõuab, on wististi põhjuseks, et gruppi kui wõitlusüksust ülihinnatakse. Wõib karta, et samuti nagu sisu jaotus ja rühmale jäetud koht jalgwäe väljaõppe eeskirjas kirjandusse on mõjunud, see eeskiri ja kirjandus omakorda väljaõppe tegelikkude elluwiimisse saawad mõjuma. Seepärast arwan, et on tarwis ette wõtta muudatusi jalgwäe väljaõppe eeskirja sisu jaotuses, samuti ka rohkem rõhutada tähtsat osa, mis rühm väljaõppe ja wõitluses etendab.

Huwitaw on siin jälgida teiste riikide määrustikkudes ettetulewaid põhimõtteid Saksa omadega. Prantsuse määrustiku järele on grupp kõige alam taktiline üksus. Nagu teada, koosneb Prantsuse grupp ühest automaat-relwade poolgrupist ja löögi poolgrupist, kokku 13 meest. Selle organisatsiooni peapuuduseks on, et löögi- ja tulejõu elemendid liig lähedalt seotud. Kergete kuulipildujate grupp, kes tuliwõitlust peab, olgu wõimalikult vähem tabataw, s. o. ta läheduses olgu wõimalikult vähem inimesi. Seda nõuet ei saa aga mõlema poolgrupi tihedalt ühisesse tugewasse gruppi kuuluwusse tõttu täita. seda enam, et Prantsuse määrustik sarnase suure grupi ülema poolt grupi juhtimist hääle ja märkide abil nõuab. Teisest küljest mõjub kerge kuulipilduja kõige paremini küljelt tulistades. Seetõttu ei too tema

tuli mitte tema enda poolgrupile, waid kaugemale naabergruppidele kasu. Löögi- ja tulejõu ühese ja samasse gruppi koondamine teeb kergete kuulipildujate tulikaitse probleemi väga keeruliseks. Kuid sellest hoolimata ei wõi öelda, nagu oleks Prantsuse määrustiku wäide, et grupp kõige vähem taktiline üksus, ebaõige, kuigi ta Prantsuse organisatsiooni põhiwea loogiliseks tagajärjeks on.

Inglise organisatsioonil on Saksa omaga niipalju sarnadust, et rühm kahest kergete kuulipildujate ja kahest löögigrupist koosneb. Inglise määrustik ütleb sarnase gruppide jaotuste kohta rühmas, et wiimane on „seks taktiliseks üksuseks, millele terve jalgwäe taktika on ehitatud“. Wõib olla, et eelpool toodud põhjustel Inglise määrustikul õigus on.

Wanasõdurite õppustest.

Ainete läbiwõtmise mõttes jätab meie jalgwäe õpetegewus praegusel kujul palju soowida. Wanasõdurite õppuste alal ei kannata tema vähematki arwustust.

Ei ole küll tutaw kõigi meie wäeosade õpetegewusega, kuid need osad, kus mul juhus on olnud seda pikema aja jooksul järjekindlalt jälgida, on ilmutanud sel alal äärmiselt kurba pilti. Arwan, ka teistes wäeosades et ole asi parem, sest õhkkond, milles töötatakse ja töötajad ise on igalpool ühed ja samad ja ühede ja samade eel- dustega.

Meie jalgwäe osade õpetegewusel puudub nõutaw süsteem ja ajakohane meetod ainete käsitamiseks.

Noorte sõdurite õppus on meil juba kindla kuju wõtnud ja wiiakse läbi korralikult. Kuid õppust wanasõduritega meie jalgwäe osades peaaegu ei olegi. Peale noorte reameesteks ülendamist hakatakse wanasõduritega kordama jälle sedasama, mis noorte õppuse ajal läbi wõetud ja tammutakse nendega ühe koha peal seni, kuni kord wiimane igatsetud ja oodetud silmapilk kätte jõuab ja sõdur sellest mõtetust tuupimisest ja tampimisest kodu pääseb. Õppus wanasõduritega praeguse õpewiisi ja ainete juures on mõtetu, tagajärjetu, igaw ning waimustuseta.

Nii, näiteks, tean wäeosa alaüksust, kus kompani päewniku kohuseid on läbi wõetud teenistusaja jooksul ühede ja samade

sõduritega rohkem kui 24 korda. Kuna kompani sõdurid ise kõik päewnikuks saawad olla ja sellega asja praktiliselt läbi teha, oleks ratsionaalse õpetamise juures 2—3 õpetunnist ja pärastpoole 2—3 kordamistunnist küllalt. Kuid millegagi on nädala tunnikawa ometi tarwis täita. Ja nii hakkab siis endise wäntamine.

Ainukeseks wanasõdurite õppuseks meie jalgwäe osades wõib nimetada sügisesi taktilisi õppusi ja manöwreid. Kuid ka neid ei saa mõnes wäeosas muuks pidada, kui sõdurite rännak-treenerimiseks. Taktilised ülesanded ja olukord lahendatakse ja wiiakse läbi ilma mingisuguse põhimõtte ja järjekindluseta. Enamalt jaolt ei tea otsekohesed lahingu juhatajad, samuti ka sõdurid, mis õppusega kätte tahetakse saada. Tegewus ei anna mingit ettekujutust lahingolukorrast, waid õppus muutub lihtsaks mänguks.

Kuid sügisesed taktilised õppused ja manöwrid, ka praeguse olukorra juures, on siiski midagi, mis wana sõdurit sõjawäliselt huwitab ja arendab. Nemad kisuwad sõduri vähemalt rännakelu tingimustesse ja sõjawälja meeolellu, olgugi et nad temale taktiliselt õige wähe õpetust annawad.

Sügisene taktiline õppus ja manöwer on senini olnud meie wanasõduri ainuke kool!

Millest on sarnane olukord tingitud?

Esitiks sellest, et wanasõdurite õppus ja nendega läbiwõetawate ainete kohta seni weel kindlad juhtnõõrid puuduwad. Enamas jaos õpeainetes on maksmas weel endised weneaegsed määrused, mis ajast

täiesti iganenud. Üksikutes õpeainetes, kus käsitada juba uued juhtnõõrid, on need liig üldised ja laiali walguwad, nii et nad õpekawade kokkuseadjaid ja õpetajaid mitte miskikski täpsemaks ei kohusta.

Unr.

Kindlustagem distsipliini aluseid!

Distsipliini nõudeid on esitatud sõjamehele igas ajaloo järgus. Mitmekesised on olnud waid distsipliini wormid.

Praegusaja sõjawäele ei ole küllalt ainult juhi tahtele alistumisest; temalt nõutakse ka teadlikkust, isetegewust ja distsipliini pidamist. Rahuaegne sõjawägi on osa rahwast, kes kriitilisel momendil, sõjapäiwil, relwastub wiimse meheni. Ilma rahwa waimlise toetuseta on sõjawägi nagu elektrimasin wooluta. Ei saa sõjawäe elu lahutada rahwa elust; sõjawäe tegewus peab olema rahwa tahtmise wäljenduseks ja baseeruma rahwa põhinõuetele. Ja rahwawäe distsipliin ongi see teadlik rahwa massi püüete wäljendus. Niisugune distsipliin walitsemise meie malewas Wabadussõja päiwil. — Selles peituwadki meie hiilgawa wõidu põhjused.

Nüüd aga, wiienal rahuaastal, wõis üks kaitseministritest Riigikogus täie õigusega kurta, et meie kaitsewägi on üksi omaette jäänud, seltskond on kaitsewäest wähe huwitatud, jne. Tähendab, meie

kaitsewäel puudub see rahwa waimline toetus, millest eelpool jutt.

Et kaitsewägi tulewikus üksi omaette ei jääks, waid oleks rakuke rahwa ühisest organismist, tuleb hoogsamalt kui seni arendada malewa sisemist elu. Kõik äraiganenud, mäda ja kultuuriwaene peab heituma kolikambri. Iga kodanik, kes kaitsewäe ridadest läbi käinud, peab lahkudes sealt kaasa wiima mälestused, kui paremast kooliajast ja neid rahwa sekka kandma. Teiselt poolt — „Kui mägi ei tule Muhamedi juurde, siis läheb Muhamed mäele“ — peame propageerima kaitsewäe tähtsust ja tarwidust, walgustama seltskonnale sõjawäe elu-olu ning päewaküsimusi, kasutades selleks ajakirjanduse weerge, koosolekuid, laialilootades wastawat kirjandust. Wõiks soowitada ohwitserkonna elawamat osawõttu seltskonna kultuur-hariduslistest ettewõtetest. Mis seltskond omalt poolt teeb, see jäägu tema enese otsustada. Meist olenewast osast ei pääse aga enam mööda.

—ms—

Paberiuputusest kompanis.

Sõduri isiklik raamat on otstarbetu.

„Kompani raamatupidamises oleme seni suure täpsusega kinni pidanud end: Wene eeskujust ja omaks wõtnud kõiktsari-aegsed Wene kompani raamatud. Nagu kartes, et sealt laenatud wormidest wähe on, oleme ka ise ohtrasti uusi juure loonud. Selle tagajärjel oleme jõudnud nii kaugele, et täie õigusega wõime rääkida kompanis walitsewast „paberiuputusest“.

Ei ole kerge ülesanne üles tähendada kõiki kompanis peetawaid raamatuid, ilma et mõni märkimata ei jääks. Praegu kompanis peetawate raamatute arw ulatab üle 32 eriraamatu. Tõesti aukartust ärataw arw!

Kompani ülema õlgadel lasub õppening kaswatuse alal suur ja wastutusrikas ülesanne („Jalgwäe määrust.“ I. osa § 7).

Sellest tööst ei tohi teda kantselei ega majandusala eemale kiskuda, wastasel korral kannatab sõdurite wäljaõpetamine. Ja sinnapoole olgu sihitud meie püüded. Kantselei asjaajamise lihtsustamine kuni wiimase wõimaluseni saagu esimeseks sellekohaseks sammuks.

Et kõik raamatud, mis eelpool toodud arwus tähendatud, kompanis möödapääsemata tarwilikud oleksid, ei hakka wist keegi tõendama. Wõtame, näiteks, sõdurite isiklised teenistuse ja warustuse raamatud. Sellenimeline raamat on igal sõduril. Kompani ülem peab sinna sisse kandma järkjärgult kõik warustuse, mis sõdurile wälja antakse: riided, jalanõud,

palga, pesupesemise ning seebirahad jne. Arusaamatuks jääb aga nii hästi kompani ülemale kui ka sõdurile üks asi ja nimelt — milleks seda mõttetut tööd teha! Tõepoolest: palgasaamisel annab sõdur palgalehtedel allkirja raha kättesaamise üle; seda sama teeb ta jagamislehel (ehk armatuurlehel) kraamiwarustuse wastuwõtmise juures, — üldse annab sõdur iga väljaantud asja ja summa wastuwõtmise kohta oma allkirja. Täheandab, keegi ei saa sõduri arwele rohkem warustust kirjutada, kui ta allkirjade vastu tegelikult saanud. Teisest küljest on meie sõdur küllalt niivõrd arenenud, et ta mäletab, kas tal kuupalk, pesu jne. saadud ehk saamata, seepärast pole mingisugust mõtet neid warustuse artikleid sõdurile eriraamatusse sisse kanda. Kirjaoskamatute Wene sõdurite juures, võib olla, oli neil raamatutel oma jagu tähtsust, kuid

meile on nad üle kantud täiesti asjata. Ja tegelik elu näitab, et neid meil ka üheski wäeosas korralikult ei peeta (w. ksk. wäeosade inspekteerimise kohta). Ainukene wäide, mis nende raamatute kaitseks ette wõiks tuua, oleks ehk järgmine: ülemusel on hõlbus kontrollleerida, kas sõdur kõik warustuse kätte saanud. Selle vastu peab aga ütlema, et sõduril on alati õigus saamata warustuse asjus kaebtust awaldada. Pealegi oleks liigne nõuda, et neid raamatuid peetaks ülemuse tarwis, kes, võib olla, pilgu raamatusse heidab kord aastas inspektorwaatusel. Otse imestama peab, miks pole kompani ülemad, kes tähendatud raamatute pärast inspektorwaatustel „peapesu“ saanud, seda küsimust üles tõstnud, ega nende ärakoitamiseks põhjendatud ettekannetega esinenud.

—ms—

Lennuwägi Rootsisis.

Organisatsioon. Rootsi maalenuwägi koosneb praegusel ajal ühest lennukoolist ja ühest n. n. „waatlejate koolist“. Lennuwäkke wõetakse vastu ohwitseride kõikidest wäelikeidest, kuna allohwitseride ja sõdurite kontingent komplekteeritakse ainult inseneriwäest.

Lennukompani jaguneb: 1) kompani staabiks ning 2) 4 osakonnaks.

Kompani staap koosneb kompani ülemast ja staabis teenivatest ohwitseridest ning peale selle teatud arwust lennuwäeinseneridest. Wiimased on wastawa tehnilise haridusega.

Esimese osakonna moodustab n. n. „Lennukool“, milles õpilased saavad lennuasjanduse algõpetuse. Wastu wõetakse isikuid, kes terwisliselt ning intelligentsuse poolest lennuwäeteenistuseks kõlbulikud. Lõpulikult wastuwõetuks loetakse nad alles peale kuue nädalise „proowiteenistuse“ rahuloldawalt läbitemist.

Õppus on siin teoreetiline ja praktiline. Õpetatakse mootorite tundmist ja nendega ümberkäimist ning juhtimist, kusjuures praktilisi lennuõppusi tehakse ainult kahekordse juhtimisega warustatud aparaatidel (instruktoriga). Õpetamise kergendamiseks õhus on lennukil kõnelemise aparaat, mis instruktorit ja õpilast akustiliselt ühendab.

Peale 3—4 kuulist õppust toimetatakse katsed. Õpilased, kes wiimased rahuloldawalt läbi teinud, omandawad „eralenduri“ diplomi.

Selle järele jätkatakse õpetamist sõjawäelenduriteks ettevalmistamiseks. Siin pannakse pearõhku lennuasjanduse teoreetilise ning praktilise tundmise peale. Pärast üheaastalist erilist ettevalmistust korraldatakse uuesti katsed, kus õpilased sõjalenduri kutse omandawad.

Teise osakonna moodustab n. n. „Kütikool“, kuhu komandeeritakse neid lendureid, kes juba vähemalt pool aastat lennuwäes teeninud ning wastawaid omadusi üles näidanud. Selle osakonna õpused sisaldawad peaasjalikult üksiklendude õppust häwitajatel, igasuguseid patrull- ja eskadrillende suuremas ning vähemas koossisus ning n. n. „kunstlendamist“. Igalpool pööratakse erilist tähelepanu osawa laskmise peale kuulipildujatest nii maapealsete kui ka õhusolewate märkide pihta. Siin minnakse läbi ka õhujõudude taktika.

Kolmanda osakonna moodustab n. n. „täienduskool“, kuhu wõetakse vastu lendurid peale sõjawäelenduri kutse omandamist. Siin valmistatakse ette lendurid luure ning waatlemise tegewuseks. See osakond on õieti algatmeks „waatlejate kooli“

sisseastumiseks. Ka siin pannakse suurt rõhku laskmise peale kuulipildujast.

Neljanda osakonna moodustavad lennuväe tehnika töökodad. Siin tehakse kõik parandused, ning teostatakse igasuguseid katseid uute lennukite tüüpide väljatöötamise alal. Nemad peavad mõjuma kaasa ka kodumaa lennutööstuse täiendamiseks, võttes tarvitusele teistes riikides tehtud uuendusi ja ülesleidusi, mis kodumaa lennuväe tööstusel veel puuduvad.

Töökodade juures on olemas erilise haridusega kontrollohvitserid, kelle ülesandeks on kontrollida kõiki väljalastavaid aparate.

Waatlejate kooli juures korraldakse iga aasta kuuekuulised kursused, kuhu võetakse vastu ainult ohvitseri. Õpeaineteks on raadioasjandus (praktiliselt ja teoreetiliselt), õhupildistamine, kahurväetule korrekterimine ning pommipildumine.

Arvuliselt on Rootsi lennuväe suurus järgmine: maalennuwaes on umbes 60 aparati, merilennuwaes umbes 20.

Lennuväe materjalosa. Rootsi sõjaväe lennuasjanduse arenemine algas umbes 10 aastat tagasi.

Et tol ajal lennutööstus Rootsis peaaegu puudus, siis varustati lennuväge peaaesjalikult Prantsuse aparaatidega (Bréguet ja Nieuport), kuna aga järgmistel aastatel hakkavad ilmuma juba kodumaal ehitatud aparaadid.

Rootsi lennutööstuse arenemise peapõhjuseks oli ilmasõda, mille jooksul töös-

tusriikide piirid sulatud olid. Sest ajast peale võib tähele panna järkjärgult lennutööstuse progressi, mis viimasel ajal on võtnud õige suurt hoogu (Göteborgi näitus).

Õpemasinana on praegusel ajal tarvitusel Saksa „Albatrossi“ tüübiline lennuk, kuna hävitajat esitab Austria „Phöenix“. Luure aparaadina esineb juba mitme aasta jooksul Rootsis ehitatud masin „S. 18.“, mida aga praegusel ajal tema uuema järeltulijaga „S. 21.“ asetama hakatakse. Viimane on varustatud 260 H. P. Maybach'i mootoriga. Peale mainitud aparaatide tarvitatakse veel kaheistmelist „Phoeniks'i“ tüübilist „Dronten'i“.

Puht Rootsi tüübid on: õpehävitaja „Tummeliten“, millel 90 H. P. jõuline mootor, ning hävitaja J. 23, mis varustatud tugewa mootoriga „B. M. V.“.

Merilennuvägi on esitatud Rootsi aeroplaani tehastes valmistatud raske tüübilise hüdroplaani, millel 150 H. P. jõuline mootor.

Umbes 2 aastat tagasi oli tarvitusel ka Saksa tüüp „Friedrichshafen“, pärast aga mindi „Hansa-Brandenburg'i“ tüübi peale üle. Viimased ehitatakse nüüd osalt „Rootsi Aero A-B“ tehastes, osalt merewäe tehastes Stockholmis. Esialgul oli mainitud aparaat 260 H. P. jõulise Maybach'i mootoriga varustatud, kuna praegu neid 360 H. P. jõulise „Rolls Royce“ mootoriga ehitatakse.

Kokkuvõetult võib ütelda, et Rootsi lennuväe materjalosa seisab tehniliselt täiesti ajakõrgusel.

K. M.

Ujumise oskuse tarvidusest meriwäes.

Meie meriwäe õpekawas puudub ujumise õppus.

Meil kutsutakse sõjalaewastikku iga aasta hulk noori. Olgugi, et nende noorte hulgas osa elukutselisi merimehi ja sportlasi, kes ujuda oskavad, suurem protsent laewastikus teenivatest meriwäelastest jääb ujumises siiski päris wõhikuks ja meriwäe teenistusest lahkudes ei ole kogu aja jooksul kordagi end lahti riietanud suplemiseks, olgugi et suwises laewa päewakorras terwelt tund aega päewas suplemiseks on ette nähtud.

Meeskonna ujuma õpetamine ei tooks mingisugust muutust meie laewastiku praegusesse päewakorda ja õppustesse. Puudub ainult tahtmine. Ka walitseb

ohwitserkonnas kartus, et ujumise õppuste juures võib tulla ette õnnetuid uppumise juhtumisi, mille eest juhatajatel wastust tuleks anda. Kui ujumise õppus sundlikuks teha, ei olekski seda tarwis nii karta. Kõige pealt wõiks algharjutusi ujumises teha juba talwel noorte õppuste ajal meriwäe ekipaashis wõimlemise tundidel.

Wõimlemise juures tehakse harilikult mitmesuguseid liigutusi. Neid liigutusi tuleks ainult muuta selleks, kuidas neid ujumise juures tarvitada.

Selleks on tarwis meeskonnast välja walida ujuda oskajad, kes ohwitseri juhatuse all hakkaks siis õpetama ülejäänud

Wabadusristi Kawalerid.

*Meriwäe wanem-leitnant Jaan Klaar,
Wabaduse Risti II liigi 2. ja 3. järgu kawaler.*

Sündis 28. jaanuaril 1889 a. Saaremaal, Muhu Suures wallas. Wanemad kroonu walla talukohapidajad.

Käis koolis Muhu walla ja ministeeriumi koolides. 1905 aastal oli õpetajaks Läänemaal Taibla wallas. 1907 a. astus Baltiski Merikooli. 1908—1910a. sõitis Inglismaa, Ameerika ja Austraalia wahet laewa madrusena. 1910—1912 a. reisis Norra purjelaewaga ümber ilma. 1912—1914 a. sõitis tüürimehena Tallinna aurulaewa „Hurricane“ peal. 1914 a. 19. juulist — 5. aprillini 1916 a. roolimeheks Wene Baltimere sõjalaewastikus. — 1916 a. 21. märtsil ülendatud meriwäe lipnikuks. — 1916—1918 a. wahilaewas wahiülemaks. 1918 a. suwel Balti Päästeseltsi laewal kapteniks. — 1918 a. 19. detsembrist s./l. „Lembitu“ komanderiks. — 1919 a. augusti kuul Merijõudude juhataja asetäitjaks. — 1921 a. 10. weebruaril s./l. „Lembitu“ komanderi kohustused üle annud ja demobiliseerimise puhul sõjawäest wabastatud.

Wabaduse sõjas ülesnäidatud sõjaliste teenete eest on Wabariigi Walitsuse poolt meriwäe wanem-leitnant Klaar'ile annetatud II liigi 2. ja 3. järgu Wabaduse Ristid.

Peale selle omab meriwäe wanem-leitnant Klaar weel Wene sõjawäe teenistusest: 4 järgu Georgi auraha ja Püha Stanislause ordu aumärgi lindi ja mõökadega.

*Sanitäär-major Heinrich Multer,
Wabaduse Risti I. liigi 3. järgu kawaler.*

Sündis Tallinnas 22. mail 1884 a. Alghari-duse sai Wladimiri kiriku kihelkonna koolis ja Tallinna 4-ja klassilises linna koolis, kuhu sügisel 1895 a. astus. Olles lapsepõlwest saadik huwitatud merest, mere elust ja wõõraist maist, lahkus nimetatud kooli wõimast klassist ning astus muuseumikandina teenima sõjalaewa „Herzog Edinburski“ peale, kes pikemat wäljamaa reisu kawat-ses. Wäljamaa reisu tagasi tulles, astus uuesti algkooli, teda järgmisel 1903 a. lõpetades. Peale selle teenis kantselei ametnikuna „Eestimaa Talu-rahwa asjade komisjonis“. Siit lahkus 1908 a. 1912 a. lõpetas eksternina Tallinna Nikolai Güm-naasiumi. Samal aastal astus Tartu Ülikooli arsti-teaduse osakonda. Ülikooli lõpetas 1916 a. Samal aastal astus arstina Wene meriwäkke. Teenis lühikest aega Kroonlinna Meriwäe haigemajas. Samal 1916 a. nimetati soomuslaewa „Tsesare-witsh'i“ (pärastise „Grashdanini“) nooremaks arst-iks ja kewadel 1917 a. sama laewa wanemaks arstiks. 1918 a. algul nimetati Peeter I Merikind-luse wete-kaitse raiooni wanemaks arstiks. Oku-patsiooni algul teenis arstina Eesti Meriwäe rüh-mas ja haawa jaoskonna ordinaatorina Juhkentali Sõjawäe Haigemajas. Pärast Eesti wäeosade likwideerimist okupatsiooni wõimude poolt prak-tiseeris Tallinnas era arstina. 1918 a. nowembri kuul astus uuesti formeeritawasse Eesti rahwa-wäkke. Oli esialgu Mere osakonna ja Inseneri pataljoni arstiks. Nimetati samal aastal sõjalaewa „Lembitu“ arstiks. Wõttis osa kõigist meriwäe dessantidest ja mere operatsioonidest kuni Narwa langemiseni. Peale Narwa langemist nimetati Merijõudude wanemaks arstiks, missugusel kohal püsib kuni tänini.

Wabaduse sõjas ülesnäidatud sõjaliste teenete eest on Wabariigi Walitsuse poolt sanitäär-major Multer'ile annetatud I liigi 3. järgu Wabaduse Rist.

meeskonda. Ujumise õpetamiseks võiks tarvitada päewakorras ette nähtud võimlemise tunde. Olen tähele pannud, et head võimlejad on ka head ujumised. Juba noorte õppuste algul tuleks ujumise ja võimlemise peale suuremat rõhku panna.

Algõppus oleks järgmine:

8—10 meest pannakse ühte viirgu nii, et õpetaja jõuab kõigi üle walwata.

1) Käskluse järele „Ujumiseks walwel“ — tõusta warwaste peale, kannad koos, põlwed sirged, käed küünarnukist käändud, peopesad koos keset rinda nii, et sõrme otsad ulataksid kuni lõua alla, pea kuklas.

2) Käskluse järele „Alla“ — kiirelt nõtkutada põlwed wäljapoole kõwerasse ja istuda wõimalikult madalamale. Jalakanad koos.

3) Käskluse järele „Üks“ — kiire liigutusega tõugata end üles, tõustes käed üle pea, peopesad koos, jalad põlwest sirged, ja seista mõlema jala peal.

4) Järgmine käsklus tuleks lugeda: „K—a—a—k—s“. Selle käskluse järel tõusta warwaste peale, laskuda pikkamisi alla, põlwed wäljapoole kõwerad, ühes sellega lasta käed külgede poolt pikkamisi alla, peopesad allapoole pöördud, istuda wõimalikult madalamale, hoides jalakanad koos. — Kui käed all, siis peopesad kokku panna, sõrmed otse ülespoole pöördult, ja asetuda nii, kuidas see käskluse järel „Alla“ näidatud oli. Sealt jällegi käskluse „Üks“ järel üles tõusta.

Need oleksid ligikaudsed liigutused, mis ujuja meres tarwitab ja mis ühes võimlemisega võiks meriwäelastele kätte õpetada. Kui noored meriwäelased nende liigutustega juba tutwunenud, võib üle minna teise õpejärku.

Teine õpejärg tuleks täita juba wabalt õhus üles riputatud matil. Mati laius peaks olema $1\frac{1}{2}$ —2 jalga, pikkus $3\frac{1}{2}$ —4 jalga. Matte võiks seks otstarbeks õmmelda puldanist.

Ujuma õppi wõib asetub rinnuli põigiti üle rippuwa mati ja teeb õhus järgmisi liigutusi:

1) Käed rinna peal, peopesad koos, jalad oma alla, kannad koos, pea ülewal hoida, tähendab wõtta samasugune asend, kui käsklus „Alla“ järgi oli.

2) Seepeale käed kiire liigutusega ette pöördä, jalad üksteisest eemale sirgeks wisata.

3) Peopesad allapoole pöördä, käed pikkamisi külje poole, ühes sellega jalakanad kokku tuua, ja kui käed rinna peal, jälle oma alla tõmmata.

Eelpool kirjeldatud liigutused annawad wõimaluse inimesel ennast wee peal hoida. Siit võib üle minna juba kolmandasse õpejärku.

Kolmas õpejärg tuleb juba meres wee sees ette wõtta, nimelt siis, kui laewad reidil ankrus seisawad ja ilm suplemiseks soodus.

Selleks võib suplejaid paadiga randa madalasse wette saata. Paati jääb päästemeeskond paadijuhiga, kes walwawad, et ujuda mitteoskajad sügawasse wette ei läheks. Paat peab olema warustatud päästeabinõudega, nii et ujumised end täiesti julged wõiksid tunda.

Reidil võib ujumist ette wõtta ka otsekohe laewa pardalt. Kuid siis peab päästepaat alati aerudel walwel olema. Päästerõngad peawad olema üle parda wisatud. Võib ka tarwitada kolmenurgelist ujumise purje, mille üks nurk tõmmatakse paadi poomi alla ja teised kaks nurka kinnitakse laewa pardale.

Ujumise wiisid on mitmekesised. Ujuda võib selili, küljeli, wee all, teha hüppeid ja muid weespordi numbraid. Kui ujuma õppi juba minutit 10—15 end weepinnal hoida jaksab, võib üle minna juba ujumise wiisi juure. Siin on antud ujumise metoodidest ainult kõige praktilisem ja hädatarwilisem.

N. J. Berg.

Soome Kaitseliidu laewastiku organiseerimisest.

Soome Kaitseliit soetab omale laewastiku. Kaitseliit Soomes reaalseks sõjajõuks kujunemas.

Soome Kaitseliidu laewastiku ülema wanema abi komandöör-kapten Hollming'i poolt „Hufwudstadsbladet“ile antud seletuse järele on 1923 a. aprilli kuul alatud Kaitseliidu laewastiku korraldamise

tööd, mis kogu aeg täie auru all on käimas olnud ja juba nõnda kaugemale edenenu, et temaga loodetakse walmis saawat juba järgmise aasta nawigatsiooniks. Huwi Kaitseliidu laewastiku wastu olla suur.

Laewastik koosneb praegusel ajal 98 kohalisest diwisjonist. Sellest arwust langeb umbes 35% sisewete peale. Diwisjonid jagunewad rootsi- ja soomekeelelisteks üksusteks, wälja arwatud Helsingi, Turu ning Waasa, kus diwisjonid keeleliselt poolitatud.

Suwel korraldatakse harjutusi igal laupäewal ja pühapäewal, kusjuures suuremat tähelepanu pöördakse laewajuhtimise ja signaliseerimise peale. Mootorpaatide omanikkel on õigus olla omile paatidele juhtideks.

On lootus, et lähemal ajal antakse Kaitseliidu laewastiku juhtidele ja meeskonnale wormiriided, mis sarnanewad Soome meriwäe wormiriinetele.

Talwe jooksul on kawatus korraldada laewajuhtimise, miinipanemise ja kahur-asjanduse kursusi. Pearõhku pannakse

Kaitseliidu meriwäelaste wäljaõpetamisele sideteenistuses ja laewajuhtimises.

Laewastikku wõetakse wastu kõik weesõiduriistad, mille pikkuse mõõt üle 6 meetri.

On kawatus meriwäe meeskonda talwe kuudel kohalistesse Kaitseliidu osakondadesse määrata, sest täielikku jalgwäe wäljaõpetust loetakse kaitseliidule tungiwalt tarwilikuks. Kaitseliidu laewastiku staap loodab ka tulewal aastal osa wõtta kõigest Kaitseliidu kohaliste osakondade harjutustest, manöwritest, ning luua sellega lähemat sidet kõigi Kaitseliidu piirkondadega.

Komandöör-kapten Hollming awaldab lõpuks lootust, et kui tarwilist huwi jätkub, siis tõuseb Kaitseliidu laewastik peatselt oma ülesande kõrgusele.

Kehalise kaswatuse kursused Sõjawäe ühendud õpeasutuste juures.

Moodsa sõja arenenud tehnika, mis näib ümber lükkawat kõik endised sõjapidamise printsiibid, seab lahingwäljal esimesele kohale masina, jättes inimese nagu teisele plaanile. Kui meie wõtame aga

masina kõrwal peab olema ka teguwõimas inimene, kes teda juhib. Et seda kätte saada, on wälja töötatud laialdane süstemaatiline kawa kehalise kaswatuse alal, algades juba koolipingist ja jätkates

Grupp kursustest osawõtjaid Piirital laagris.

wiimast ilmasõda ja endile selgeks teeme, mis esines seal wõidupõhjusena, siis näeme, et see ei olnud ainuüksi tehnika, waid ka moraalne jõud ja füüsiline wastupidawus nii sõjawäes, kui ka kogu sõdiwas rahwas. Sõda oli inimese ja masina koostöö.

Lääne Euroopa riikes tuldi juba enne ilmasõda arusaamisele, et teguwõimsa

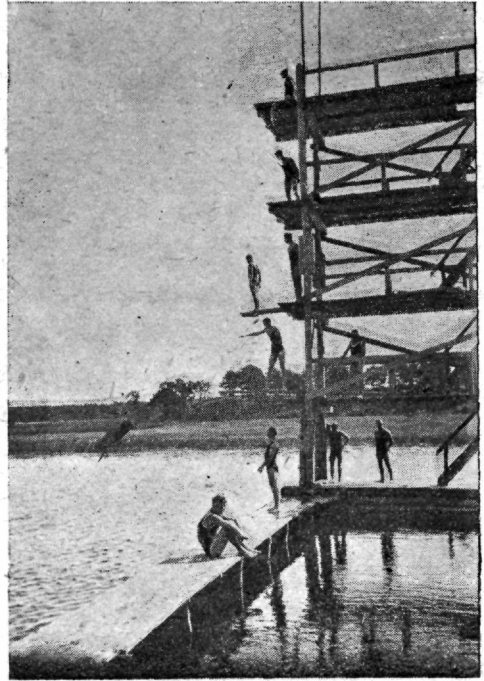
sõjawäes. Peale selle on kehalisel kaswatusel ülesandeks weel arendada inimeses terwet waimu.

Meil Eestis puuduwad senini kehalise kaswatuse alal üldised süstemaatilised juhtnõõrid. Haridusministeeriumi töö sellel alal ei ole kokkukõllasse wiidud kehalise kaswatusega sõjawäe teenistuses, ja isegi

sõjawäes ei ole ilmunud senini ühtegi juhtnööri, mis võiks asendada äraiganenud Wene määrustikku, mis meil praegu veel maksev on. Kuid viimasel ajal on kehalise kasvatuse küsimus sõjawäes surnud punktist liikuma hakanud. Kõige pealt jõuti otsusele, et on tarwis ette valmistada instruktoreid, kes võiksid tulevikus olla sõjawäes kehalise kasvatuse alal asjatundlikkudeks juhatajateks. Selleks otstarbeks kutsuti ellu Sw. ühendatud õpeasutuste juures kehalise kasvatuse kursused. Kursustele tõmmati esialgu ainult ohwitserid, kes peale nende lõpetamist alustavad väeosades loodetavasti energilist tööd.

Töö kursustel on teoreetiline ja praktiline. Teoreetilistesse ainetesse kuuluvad peaainetena anatoomia ja füsioloogia, peale selle liikumise teooria, esimene abi, terwishoid, massaash, kehalise kasvatuse ajalugu ja psükoloogia. Praktiliselt: võimlemine, wehklemine ja kõik spordi harud. Talve perioodil pandi iseäralist rõhku suusa sõidu peale, suve perioodil kergejõustiku, mängude ja ujumise peale.

Esimised kursused otsustati pidada lühemaajalised, et neid puudusi, mis seal ilmsiks tulevad, järgmistel pikemaajalistel kursustel kõrvaldada. Esimene lend, mis warsti kursuse lõpetab, on töötanud energiliselt ja saawutanud rahuldawaid tagajärgi. Praegu asuwad kursused Piirital laagris, kus sportimiseks, iseäranis wee-

Hüpped tornist.

spordi harrastamiseks, soodsad tingimused. Kursustel on iseäralist rõhku pandud selle peale, et töö ei oleks mitte järeleaimaw, waid teaduslik, loow ja individuaalne.

B. K.

Kass, konn ja supilusikas.

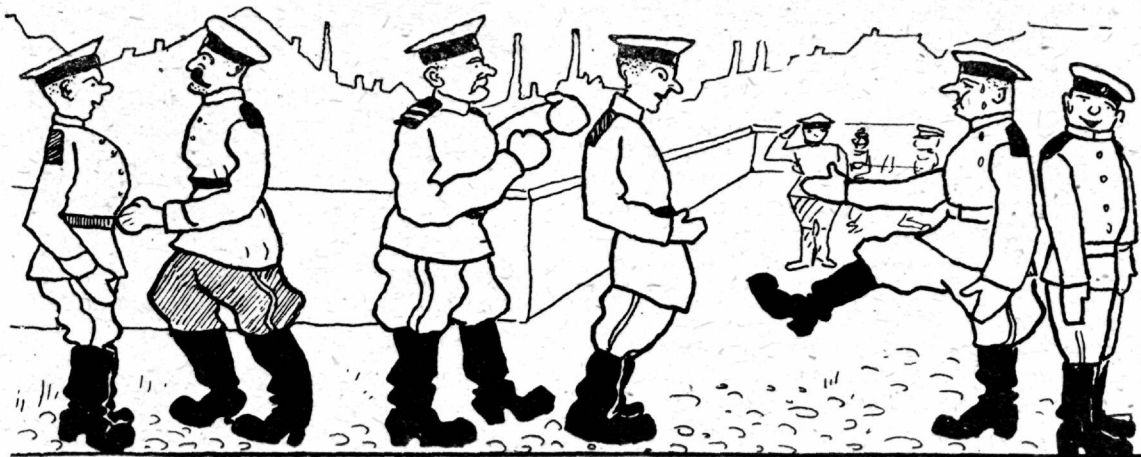
(Tõesti sündinud lugu).

Kui mina alles noor veel olin,
Lapsepõlwes mängisin,
Siis tõi üks sui kriimu kiisu
Neli kena pojakest.
Pisikesed puselesid
Pesas, nagu mütakesed.
Ema õnn siis õrnalt õitses
Kassil mõned nädalad.
Aga poegi kaswanedes
Läksid toitlustuse mured
Wanal kassil üle jõu.
Ei ole kerge üksi toita
Wiita kõhtu. Kassiema,
Perekonna murest muljut,
Nähes noorte nälja piinu,
Kandis kodu lombist konna
Perekonnal' peatoiduks,
Suure surma suigutuseks.
Konn on wastik kassile,
Nagu sinep Jussile.

„Aga“, mõtles kassiema,
„Pojad alles rumalad,
Küllap kinnipistawad,
Olgugi konn külm ja wintske.
Muidu nälga surewad!“

Inimesed arwestawad
Tihti kassi ema moodi:
Mis ei kõlba minule,
Hea ehk küllalt sinule.
Alles eila toodi aita
Üued puulusikad:
Lopergused, lohwakad,
Suu puruks kisuwad.
Olen üsna kindel usus,
Et need supilusikad
Jääwad lattu wedelema,
Kuni kurat wõtab nad.

Sentimentaalne.

N A L I.

Raske kool.

Lehekülj terwitamise ajaloost Wenemaal.

Kasarmu wärawad olid alguses noore nekruti ees kõwasti sulatud: ei wõidud ju mühakat külakarude lasta tänawale wäeosa head nime rikkuma. „Djädkad“ olid kõwasti ametis, õpetades mehi wahet tegema parema ja wasaku wahel, küüru sirgu ajama, kõhtu tagasi tõmbama, otse käima ja „jalga andma“. Siis higistati ja nähti waewa löua pöörde ja silmawaate seadmisega ning käe imelikul kaarel mütsiäärde wiskamisega nii, et ta hetkel tarduks täpselt „ettenähtud“ asendisse — pikkpeetri otsaga kulmu kohal, küülnar ja õlg noolsirgelt wesiloodis. Jefreitor kargles ja katsatas nagu harakas.

Peale mitme nädala pikkust hoolikat tööd, nii ütelda tahumist ja hõoweldamist, tegi „swoodna“ weel oma korrektuuri. Wiimaks kandis ta ette komando järjekorras, et nii ja niisuguseid nekrutte wõib juba wälja lubada. Rotna tahtis selles weenduda isiklisest muljest.

Läbi tulles sellest wiimasest tulest pääsis poiss wiimaks tänawale ja . . . wäänas wastutulewale kindralile ette sarnase rumala molu, et armas

Jumal, kui ta seda oleks näinud, oleks wist ehmunult küll küsinud: „Kunas wõis olla mul küll sarnane ilme?!“ (Jumal löi inimese oma näo järele). Aga kindral wõttis wastu terwituse sarnase liigutusega, nagu oleks ta ninalt kärbest eemale peletanud: kus tema, wana inimene, suutis weel omi konte nii wäänata. Ka polkownikud terwitasid üsna lojult. Isegi noorem-leitnant wiitsis kätt tõsta mütsiäärde nagu kord ja kohus ainult korrapidaja ohwitserina raporteerides. Ainult kadett terwitas nii, et lust oli waadata — „kunsti kõigi nõuete järele“. Tal jatkus selleks intelligentsust, tahtmist ja . . . ka hirmu.

Kas meie sõdurit on tarwis samuti kasarmus kinni hoida ja dresseerida, kui õndsas Wenemaal?? Kas tema ei jõua terwitamise shesti, mis peaks esinema wiisakas ja korrekt, omandada kiiremini ja ilma „djädkadeta“?

Mis kurja warjata! Ka Eesti Wabariigi pealinna tänawatel demonstreeriwad paljud sõdurid ja nii mõnedki ohwitserid terwituse shesti wõimatuseni lohakalt.

K. K.

Küsimus.

Missugune oleks kõige otstarbekohasem lahingu „padrunitega toitmise“ viis?

Lahingus on meile ikka peawalu sünnitanud, kui nii võiks öelda, „lahingu toitmise“ padrunitega. Lähematel distantsidel hakkab see asi harilikult iseäranis lonkama. Praegu, kus automaat-sõjariistad, missugused ainult lähedatel maadel töötamiseks on määratud, hulk padruneid ära sööwad, muutub nende muretsemine tule suure mõjuvuse tõttu siin veel raskemaks, kui seni. Niisugused abinõud nagu padrunite muretsemiseks eri sõdurite määramine ehk laskurite esheloneerimine sügavusse, et sel teel seljatagusega sidet pi-

dada, ei otsusta seda küsimust ikka rahuldavalt. Oleks tarwis leida niisugune võte, ehk sellekohane tehniline abinõu, mis selle küsimuse otsustaks, täiesti kindlustades padrunitega varustamist igal lahingu perioodil ja igas olukorras. Usun, et selle küsimuse lahendamine võimalik, kui selle kallale tegelikud lahingu juhid, kui ka tehniliste teadmistega isikud asuksid. Sõjaliselt oleks aga selle küsimuse rahuldawal lahendamisel kahtlemata suur tähtsus.

K. A.

Sõjawäelised teated välisriikidest.

Inglismaa.

Nagu „Times“ teatab, on manööwrid Inglismaal, mille lüheldane kirjeldus „Sõduri“ viimases nr. sõjawäeliste teadete all ilmus, esitsa muudetud, sest et piirkonnas, kus manööwrid pidid ette võetama, on praegu lahti puhkenud loomade suu- ja sõratõbi.

Praegu on väljatöötamisel uus plaan manööwride ärapidamiseks mujal. Manööwritest, ehk sõjawäelikest harjutustest, nagu inglased neid ise kutsuwad, saaksid osa võtma 1-ne ratsa brigaad, 1-ne ja 2-ne jalgwäe diiviis, 1-ne õhukaitse brigaad ja 2-ne tankide pataljon Aldershot'ist, 2-ne ratsa brigaad, kellega töötab koos 5-es soomusauto kompani Scarborough'st ja 3-mas jalgwäe diiviis ning 5-es tankide pataljon Lõuna sõjawäe ringkonnast, 4-jas jalgwäe diiviis Ida sõjawäe ringkonnast ja üks brigaad kaardiwäge Londonist.

Õhu eskadrillidest võtawad harjutustest osa nr. 2 Ida ringkonnast, nr. nr. 4 ja 13 Aldershotist ja nr. 16 Lõuna ringkonnast. Õhu eskadrillide harjutustest osawõtmine on tänawuste manööwride tähtsam iseäraldus.

Juhitawa õhulaewade (dirigeable'ite) suur edusamm. Inglismaal ja Ameerikas tehtud katsed on näidanud võimalust riputada õhulaewa alla lennukit. Wiimastel on võimalik õhulaewa liikumise ajal temast eralduda ja soowi korral tema külge jälle tagasi riputada. Nii oleks siis tulewikus lennukitel võimalik ilma waewata ja benssiini kulutamata saawutada õhulaewa kälgust. Ühes sellega kaoks ka tarwidus lennukite maandumise ja tõusu platside sisseseadmiseks.

Tulewikus hakkaksid siis lennukite mereteid patrulleerima õhulaewad (dirigeable'id), mis 7 korda odavam, kui patrulleerimine kergete ristlajetega.

Prantsusmaa.

Uus weelune paat „Requin“ wette lastud. „Times'i“ teatel on Prantsusmaal 19. juulil Cherbourgis wette lastud uus weelune paat „Requin“.

See weelune paat on esimene walmis saanud sellest weeluse paatide seeriast, mis Prantsuse

meriwäe programis hiljuti wastu võeti. „Requin'ile“ järgnewad veel teised weelused paadid, nagu „Souffleur“, „Narval“, „Calman“, „Phoque“, „Marsouin“, „Dauphin“ ja „Espadon“, millest mõned walmis saamas juba lähemal ajal.

Need weelused paadid saawad olema kõik ühesugused ja nimelt nagu „Requin'gi“. Nende wee väljasurwe wõime weepinnal olles on 1148 tonni ja wee all — 1440 tonni; pikkus 246 jalga, laius 23 jalga ja süwis 16 jalga 6 tolli. Igaüks neist warustatakse 1450 h. j. Diesel'i tüübilise mootoriga, mis annab neile kiiruse 16 sõlme tunnis.

Nende kiirus wee all on 10 sõlme tunnis. Nende tegewuse raadius wee pinnal on 7000 miili, 9 sõlme tunnis arwates, ja wee all 105 miili, 5 sõlme tunnis arwates. Relwastuseks on igaühel neist kaheksa 550 m/m. torpeedotoru ja üks 100 m/m. kahur.

J. A-n.

Jaapan.

Meriwäe juhtide ettewalmistamine Jaapanis. Meriwäe juhtide ettewalmistamine Jaapanis sünnib peajasjalikult sellekohastes meriwäe õpeasutustes. Üldise põhihariduse annawad mere ja meri-inseneride koolid, mis 4 aastase kursusega. Wiimane aasta on praktiline ning võetakse läbi merel — õpesalgas.

Hariduse täiendamise otstarbel on olemas eriklassid stüürmanni, kahurwäe, miini, deki ja mehaanika aladel. Wiimastel on wiis haru: mehaanika, laewaehituse, elektrotehnika, trümi ja mootori erialad. Õppimise aeg klassis on 6 kuud.

Peale selle on koolid weeluse laewastiku juhtide ja intendandite ettewalmistamiseks.

Allohwitseride (wanemate) komplekteerimiseks on eriklasside juures awatud wastawad eriteadlaste koolid 1 kuust kuni 1½ aastase õpeajaga, wastawalt õpilase eelharidusele.

Peale kursuse lõpetamist tähendatud koolis on üleajateenimine sunduslik umbes 4 aastat

Kõrgem meriwäe õpeasutus Jaapanis on meriwäe akadeemia, millel on 4 jaoskonda: merisõja, sõjariistade, hüdrograafia ja inseneri jaoskonnad.

Merisõja jaoskonda võetakse ohvitseri eksami järele leitnandi aukraadis, kes on lõpetanud ühe eriklassi ja vähemalt 2 aastat merel sõitnud.

Sõjariistade ja hüdrograafia jaoskonda võetakse peale eksami sooritamist neid leitnante ja mitshmane, kes on lõpetanud ühe eiklassi ja hästi attesteeritud.

Inseneri jaoskonda võetakse inseneri kooli eriklassi lõpetanud ja wastawalt attesteeritud.

Akadeemia juures on veel kõrgem teaduslik täienduskursus. Siia võetakse vastu wanemaid ohvitseri, hüdrograafia insener-mehaanikuid ja laewa-insenere akadeemia erilise waliku järele. Võetakse vastu ka ohvitseri, kes on teeninud leitnandi aukraadis mitte vähem kui 3 aastat.

Tehniliste aladele võetakse ka kõrgemate kodanliste õpeasutuse lõpetajaid, peale aastase merelõidu ja sooritades täiendawa eksami mere erialadel.

K. A.

Wenemaa.

Punawäe ja punase laewastiku kommissari-dest. „Pur'i“ (end. tsheka) poolt on kinnitatud uued määrused sõjakommissaride kohta, kus on ära tähendatud nende õigused, wastutus, alluwuse kord jne. Ühes määruste punktis on öeldud muu seas, et Nõukogude walitsuse ülesandeks sõjawäe organiseerimisel on luua ühtlast üheisikulist punawäe juhatust. Selleks peab kommissar püüdma iga hinna eest pöörata wäeosa juhti kommunismi poole; teisest küljest peab kommissar ise wäeosa ülema juhatuse all sõjaasjandust õppima, et ajajooksul wõiks teda juhi ehk administratiiv kohale määrata.

Kahurwäe manöwürid. Juulikuul s. a. korraldati Luuga juures Nõukogude peapoligoonil kahurwäe manöwürid õpe-katse eesmärgiga.

Nendest manöwüritest wõtsid osa Punase kahurwäe akadeemia ja Kõrgema kahurwäe kooli kuulajad ning kolme: Leningradi (Peterburi), Lääne ja Moskwa sõjaringkonna kahurwäe osad; peale selle wõtsid nendest osa ka Kõrgemate wäejuhtide sõjaakadeemiliste kursuste, Sõjaakadeemia (Kindralstaabi akadeemia) ja mõnede punaste juhtide kõrgemate koolide kuulajad.

Manöwüritel praktiseeriti kahurwäe pataride seisukohtade kindlakstegemist kahurite laskmise kõla sihtide järele eriparaatide abil iseäraliste n. n. kõlameetriliste salkade („звукометрические отряды“) poolt.

Tehniliste wägede lahingtegewuse alal demonstreeriti manöwüritel tanksalkade manöwürdamist ja pealetungi.

Kooskõlas näitliku lahingtegewusega korraldati manöwüritel wastawate poliitiliste organide poolt ka sõjapoliitilist kihutustegewust. Sellest kihutustöö tegewusest wõtsid osa ka mõned wanemad Wene kodusõjaegsed poliitilised tegelased. Poliitilisel alal prooviti muu seas kihutuswankrite („агитповозка“ ehk „пометповозка“) kasutamist lahingolukorras. Manöwüritel olewat selgunud, et lahingoludes neid kihutuswankreid alati kasutada ei ole wõimalik.

Manöwürid olid praktilisteks katseteks Kõrgema kahurwäe kooli kuulajatele kahurwäe osade juhtimise alal lahingus.

Punawäelaste-kahurwäelaste hulgas wõtsid manöwüritest muu seas osa ka mai kuul s. a. punawäkke kutsutud 1902 aastal sündinud noored, peale nende 2 kuulise teoreetilise ettevalmistuse.

Arwatawasti olid manöwüritel esitatud kõigi punase kahurwäe liikide, nagu rügemendi, diwiisi ja korpuse ning iseäraliste ülesannetega, Wene keeles lühendatud nimetusega „А. о. Н.и“ kahurwäe osad („артиллерия особого назначения — А. о. Н.). Wiimasest kahurwäe liigist wõtsid manöwürer-tegewusest arwatawasti osa muu seas iseäraliste ülesannetega raske kahurwäe — „Т. а. о. Н.и“ osad.

Manöwürid lõppesid 24. juulil. Need manöwürid tõendawad punawäe ülemjuhatuses tõsist huvi punase kahurwäe juhtide eeskujuliku eriettevalmistuse vastu. Nagu enamisest sõjaajakirjandusest näha, hindab punawäe ülemjuhatus kahurwäe tähtsust nüüdisaja lahingus õige kõrgelt. Ühenduses sellega ongi Nõukogude liidus märgata intensiivset tegewust kahurwäe korraldamise ja wäljaõpetamise alal.

Punase kahurwäe sõjateaduslikust ja tehnilisest küljest tähtsamad praktilised harjutused peetakse harilikult iga aasta Luuga poligoonil, sest seda poligooni wõib tehnilise sisseseade poolst lugeda Nõukogude liidus kõige paremaks.

Sellel poligoonil toimetatakse ka igasuguseid praktilisi katseid kahurwäe laskeasjanduse alal. Tähelepanuwäärilised oleksid muu seas katsed jalgwäe lahinggruppide tulistamise ning rügemendi kahurwäe tüüpide katsestamise alal.

Traktorite tarvitamisele wõtmisest wäljamaa kahurwägedes.

Traktor kahurwäes hobuse asemele.

Missugust tähelpanu pööratakse wäljamaal kahurwäes mehaaniliste liikumise abinõude tarvitusele wõtmise peale, näitawad järgmised andmed. Kõige hiilgawamaks eeskujuks on siin Ameerika, kus kogu kahurwäes, wälja arwatud ainult 50% wälja kahurwägedest, on otsustatud hobuste asemel tarvitusele wõtta traktorid ja autod. Ameeriklased arwestawad tulewikus ainult positsioon-sõjaga, kus hobuseid oleks wäga raske kaitsta mürkgaaside vastu, pealegi tuleb hobuse tarvitamine auto ja traktori omast palju kallim.

Euroopa sõjaliselt wägewam riik, Prantsusmaa, tunnistab ka jõuwanakrite sõjawäes tarvitamisele wõtmise tarwilikuks, kuid tema kawa on Ameerika omast piiratam. Hobused jääksid endiselt tarvitusele diwiisi kahurwäes (1 raske ja 1 kerge kahur-rügement). Korpuse kahurwäe ühe 155 mm. kahuritega warustatud rügemendi ümberpaigutamine sünniks aga ainult mehaaniliste abinõudega. Inglismaal ei ole traktori sõjawäes tarvitamisele wõtmise küsimus lõpulikult veel lahendatud. Sõjaministeerium on aga ette pannud neid sõjawäes tarvitusele wõtta.

Ka Itaalias on raske ja raske wälja-kahurwäes tarvitusel mehaanilised woabinõud.

Sport.

Korw- ja võrkpalli võistlused.

17. ja 18. juulil s. a. Tallinna garnisoni spordi komisjoni korraldusel peetud väeosa- ja wahe- listest korw- ja võrkpalli võistlustest võtsid osa 6 väeosa 10 meeskonnaga.

Korwpallis: Sõjaw. ühend. õpeasutused 2 meesk.
 Võrkpallis: Sõjaw. ühend. õpeasutused 2 "
 Lennuwäe rügement 2 "
 10. jalgwäe " 1 "
 Sõjaministeerium 1 "
 Tallinna Sw. haigemaja 1 "
 Harjum. Rahw. ja Kait. liidu 1 "

Kohti ja auhindu omasid:

Korwpallis: Sõjawäe ühendatud õpeasutuste 1 meeskond koosseisus:
 1. N. p. kdt. Sontag, Walentin
 2. — " — Lossmann, Elmar
 3. Port. welt. Langel, Johannes
 4. N. p. kdt. Meeks, Karl
 5. Kdt. Leppik, Bernhard.
 Võrkpallis: Sõjawäe ühendatud õpeasutuste 1 meeskond koosseisus:
 1. Port. weltw. Langel, Johannes
 2. N. p. kdt. Sontag, Walentin
 3. — " — Adof, Elmar
 4. — " — Lossmann, Elmar

5. — p — Meeks, Karl
 6. Kdt. Leppik, Bernhard

Auhindadeks olid mõõdunud aastal Tallinna garnisoni spordi komisjoni poolt välja pandud rändawad auhinnad — pronks kujud marmor alusel. Korwpallis — kuu suuremal alusel ja võrkpallis — kuu vähemal alusel. Mõlemaid auhindu kaitsesid Sõjawäe ühendatud õpeasutused teist ja wiimast korda, omades nad ära peetud võistlustel jäädawalt. Võistlused wiidi läbi ühe miinuse süsteemis.

Ujumiswõistlused.

31. juulil s. a. Tallinna garnisoni spordi komisjoni korraldusel E. S. S. „Kalewi“ ujumise basseinis Piirital peetud ujumise võistlustel olid esitatud 7 väeosa üksust 42 wõistlejaga:

1. Sõjawäe ühendatud õpeasutused 14 wõistlejaga
 2. Lennuwäe rügement 7 "
 3. 10. jalgwäe " 11 "
 4. Kindralstaap " 1 "
 5. Sõjaministeerium 1 "
 6. Side pataljoni 7 "
 7. Harjum. Rahw. ja Kaitse liidu k-do 1 "

Kohti ja auhindu omandasid:

50 mtr. ujumises wabalt:

I.	Kpr.	Laurits Herbert	Harjum. Rahw. k-l. k-do.	42,2 sek.
II.	N. a. o.	Johanson, Walter	Lennuwäe rügem.	43,7 —
III.	Rm.	Ross, Friedrich	"	46,2 —
IV.	"	Käär, Woldemar	Sw. ühend. õpeasut.	46,3 —
V.	"	Lindus, Richard	Lennuw. rügem.	47,1 —
VI.	"	Starkow, Aleksander	10. jalgw. rügem.	47,8 —

100 mtr. ujumises wabalt.

I.	Kpr.	Laurits, Herbert	Harjum. Rhw. K-l. K-do.	1 m. 46,2 s.	Uus garn. rekord:
II.	Sw. am.	Trubok, Rudolf	Sõjaministeerium.	1 m. 49,3 s.	
III.	N. ltn.	Reinfeldt, Otto	Sw. ühend. õpeasut.	1 m. 50,4 s.	
IV.	N. a. o.	Johanson, Walter	Lennuw. rügement	1 m. 52,3 s.	
V.	Rm.	Lindus, Richard	"	1 m. 55,4 s.	
VI.	"	Käär, Woldemar	Sw. ühend. õpeasut.	1 m. 55,6 s.	

500 mtr. ujumises wabalt.

I.	Rm.	Lindus, Richard	Lennuwäe rügem.	12 m. 53,1 s.	Garn. rekord.
II.	N. ltn.	Reinfeldt, Otto	Sw. ühend. õpeasut.	12 m. 54 sek.	
III.	N. a. o.	Rööding, Elmar	"	14 m. 15,6 —	
IV.	Rm.	Tamses, Richard	10 jalgw. rügem.	14 m. 22,1 —	
V.	Kpr.	Sallmann, Oskar	"	14 m. 25,6 —	
VI.	Rm.	Bärjel, Elmar	Lennuwäe rügem.	14 m. 55,4 —	

1000 mtr. ujumises:

I.	Ltn.	Kerberg, Rudolf	Kindralstaap	26 m. 34,1 s.	Garn. rek.
II.	Rm.	Kaasik	Side pataljoni	26 m. 54,8 s.	
III.	Ltn.	Karik, Alfred	Sw. ühendud õpeasut.	27 m. 38 s.	
IV.	N. a. o.	Ilwes, Ferdinand	10. jalgwäe rügement	28 m. 20,3 s.	
V.	Rm.	Bärjel, Elmar	Lennuw. "	30 m. 35,3 s.	
VI.	"	Raawel	10. jalgwäe "	30 m. 35,7 s.	

50 mtr. rakmetes ujumises.

I.	Sw. am.	Trubok, Rudolf	Sõjaministeerium	1 m. 8 sk.	Gar. rek.
II.	Ltn.	Kerberg, Rudolf	Kindralstaap	1 m. 10,4 sk.	
III.	Kdt.	Leppik, Bernhard	Sõjawäe ühend. õp.	1 m. 18,1 sk.	
IV.	N. a. o.	Rull, Eduard	10. jalgwäe. rüg.	1 m. 23,5 sk.	
V.	Rm.	Mitt, Jaan	Sõjawäe ühend. õp.	1 m. 31,4 sk.	
VI.	Asp.	Treimann, Karl	— " —	1 m. 44,9 sk.	

Auhindadeks jagati välja wõistlejatele ujumise trikood, püksid ja spordi kirjandust.

Meie sõjalaewastik õppustelt tagasi.

29. juulil s. a. saabusid Tallinna reidile Läänemere laewastiku diwisjoni laewad: m/r. m/r. „Lennuk“ ja „Wambola“ ja k/l. „Lembit“, kes oma navigatsiooni kawas ette nähtud õppuste ja manöövritega Kasari lahes lõpule jõudsid.

Peasjalikult leidsid seal teostamist kawas ette nähtud kahur ja torpeedo lasked ja üldlahing-õppused ja käigu ewolutsioonid. Osa õppusi ja manöövreid, mis navigatsiooni kawas ette nähtud, leiawad teostamist Tallinna reidil ja selle ümbruses.

Saaremaa all wiibimisel püüti igapidi ka diwisjoni meeskonna kehalis-kaswatuslist külige arendada ja selleks otstarbeks oli ankruplatsi läheduses korraldud spordi wäli, kus wabal ajal laewadelt sportlased koondusid ja kus pühapäiwiti spordiwõistlusi peeti.

Peale selle korraldati Emmasti alewis 20. juulil suurem spordi pidu, mis kohalise seltskonna poolt rohket osawõttu leidis.

1. augustil astus diwisjoni riwwi uus torpedopaat „Sulew“, mille remont lõpulikult walmis. Proowisõidul saawutati kiirus 25 sõlme, missuguse käiguga ja teiste omadustega, mis wõrdlemisi soodsaks tuleb arwata, ta wastab täielikult torpeedo ja luurelaewa nõuetele. — Sug —

Ametlikud teated.

Ülendatakse Wabariigi Walitsuse otsusega 25. juulist s. a.: 7. jalgwäe rügemendist lipnik Heinrich Kask alalisewäe ohwitseride kursuse lõpetamise puhul — noorem-leitnantiks, wanusega 19. juulist 1924 a.

Nimetatakse: Üksikust eskadronist noorem-leitnant August Schiller — Sõjaministri nooremaks adjutantiks, 1. juunist s. a. arwates.

Wiiakse üle teenistusse: Läänemere laewastiku diwisjonist kapten-major Karl Lensment — Merijõudude staapi, 16. juunist s. a. arwates.

Läänemere laewastiku diwisjonist wanem-leitnant Wilhelm Granfeldt — Merijõudude staapi, 16. juunist s. a. arwates.

Peipsi laewastiku diwisjonist wanem-leitnant Magnus Mikenberg — Merijõudude staapi, 16. juulist s. a. arwates.

I diwiisi intendantuurist leitnant Herman Kits — 1. jalgwäe rügemendi, 1. augustist s. a. arwates.

Läänemere laewastiku diwisjonist meriwäe noorem-leitnant Johannes Weizenberg — Merijõudude staapi, 16. juunist s. a. arwates.

Kindralstaabist kapten Hans Tiidemann — 10. jalgwäe rügemendi, 1. augustist s. a. arwates.

II diwiisi suurtükiwäest kapten Helmuth Ibrus — Sõjawäe ühendatud õpeasutustesse, 1. augustist s. a. arwates.

II diwiisi staabist leitnant Jaan Jagund — 7. jalgwäe rügemendi, 1. augustist s. a. arwates.

Lenuwäe rügemendist leitnant Karl Raamat — II diwiisi staapi, 1. augustist s. a. arwates.

3. suurtükiwäe rügemendist noorem-leitnant Joosep Lääne — Sõjawäe ühendatud õpeasutustesse, 1. augustist s. a. arwates.

Wiiakse üle teenistusse koosseisu kitsendamise puhul: Sõjawäe ühendatud õpeasutustest leitnant Harald Lõkk — II diwiisi suurtükiwäkke, 1. augustist s. a. arwates.

Kindralstaabist sõjawäe ametnik Karl Udal — Sõjawäe warustuswalitsusse, 1. augustist s. a. arwates.

Arwatakse reserwi: Merijõudude staabist sanitäär noorem-leitnant Adolf Kreem, 30. juulist s. a. arwates.

Arwatakse reserwi koosseisu kitsendamise puhul: I diwiisi laatsaretist sõjawäe ametnik Alfred Johanson, 1. augustist s. a. arwates.

III diwiisi intendantuurist noorem-leitnant Ruurik-Walter Mikkelsaar, 1. augustist s. a. arwates.

Arwatakse erusse: Sw. Staabi korralduswalitsusest Siseministeeriumi juure komandeeritud kolonel-leitnant Johan Kalm — Tallinna sõjawäe haigemaja arstilise komisjoni otsusel, 1. juunist s. a. arwates.

Kustutakse ohwitseride nimekirjast: Reserwi leitnant Karl Karlow, kes Tallinna-Haapsalu Rahukogu otsusega 24. jaanuarist s. a. kõigi õiguste kaotusega wlieks aastaks sunnitööle mõistetud, 21. webruarist s. a. arwates.

Kustutada ohwitseride nimekirjast, kui riigikeelt mitteoskajad ja lugeda reameesteks Wabariigi Walitsuse otsusega 25. juulist s. a.

Reserwi kolonel Rihard Frank,
 „ alam-kapten Wladimir Escholz,
 „ alam-kapten Boris Ustaw.
 „ leitnant Leopold Pärm,
 „ leitnant Boris Spiegel,
 „ leitnant Paul Wlassow,
 „ noorem-leitnant Eugen Kortmann,
 „ lipnik Friedrich Doll,
 „ lipnik Iwan Georgiew,
 „ lipnik Paul Ljubomudrow,
 „ lipnik Aleksander Schults,
 „ lipnik Aleksander Troitski,
 „ kapten-leitnant Peeter Filatow
 — kõik 3. webruarist s. a. arwates.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Riisargis № 7. Läti sõjaasjandusline ja kirjandusline kuukiri. Läti kaitseliidu wäljaanne.

Agu № 30. Kirjanduse, kunsti ja kultuuri ajakiri.

Eesti Majandus № № 28, 29. Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri.

Eesti Politseileht № 28. Administratiiv-õigusline aegkiri.

Alates 1. augustist ilmub „Sõdur“ noorem-leitnant W. Kruusi asemel kapten P. Uniweri tegewal toimetusel.

Wastutaw toimetaja: E. Limberg.
 Wäljaandja: Kindralstaap.